

Стукаленко О.В. Місце будівельного права в системі права/ О.В. Стукаленко //Науковий вісник Ужгородського національного університету. – Серія «Право». – Випуск 37 – Том 3. – Ужгород, 2016. – С.25-27(фахове)

УДК 342.9

12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

МІСЦЕ БУДІВЕЛЬНОГО ПРАВА В СИСТЕМІ ПРАВА

A PLACE OF CONSTRUCTION LAW IN THE LEGAL SYSTEM

О.В.Стукаленко, канд. юрид. наук, доцент
Одеський національний університет ім. І.І.Мечникова
кафедра адміністративного та господарського права
Французький бульвар, 24/26, Одеса 65058, Україна

У статті висвітлюються питання пов'язані з розумінням будівельної галузі України. Наводиться перелік основних концепцій щодо визначення місця будівельного права в системі права України та з'ясовуються їх особливості. Приділяється увага висвітленню основних позитивних моментів та недоліків зазначених концепцій. Здійснюється аналіз низки дискусійних положень з приводу становлення будівельного права та його визначення як складової адміністративного права.

Ключові слова: будівельна галузь, будівельне право, законодавство, концептуальна теорія, правовий інститут.

В статье освещают вопросы связанные с пониманием строительной отрасли Украины. Наводится перечень основных концепций относительно определения места строительного права в системе права Украины и выясняются их особенности. Уделяется внимание освещению основных позитивных моментов и недостатков отмеченных концепций. Осуществляется анализ ряда дискуссионных положений по поводу становления строительного права и его определения как составляющей административного права.

Ключевые слова: строительная отрасль, строительное право, законодательство, концептуальная теория, правовой институт.

The article is devoted to the questions connected with understanding of the construction industry in Ukraine. Induced a list of the main concepts regarding the definition of designated building law in the legal system of Ukraine are investigated and their features. Attention is paid to the coverage of major positive aspects and disadvantages of the mentioned concepts. Analyzing a number of controversial provisions about

formation of construction law and its definition as a component of administrative law.

Keywords: construction industry, construction law, legislation, conceptual theory, legal institution.

Постановка проблеми. Від сучасного осмислення публічних відносин з урахуванням децентралізації державної влади в Україні залежить ефективність реформування вітчизняної адміністративної сфери. Вирішення цього завдання актуалізує проблему оновлення теоретико-методологічної бази адміністративно-правової науки на новому етапі розвитку сучасної науки і практики. Насамперед це стосується потреби формування сучасного розуміння такого поняття в сучасному праві, як будівельне право.

На формуванні наукового розуміння «будівельне право» впливає багато чинників. По-перше, впливає реальне життя, яке загострюється економічною кризою, підвищенням соціальної напруги у суспільстві і все це на фоні боротьби за українські території, і як наслідок цієї боротьби, велика кількість зруйнованих та пошкоджених будівель, житлових будинків, інфраструктури, які необхідно буде відновити і т.п. По-друге, необхідно враховувати і той, факт, що нині ведеться робота щодо членства України в Європейському Союзі, а також економічного співробітництва в межах Єдиного економічного простору з найближчими сусідами-державами. Велику роль в відтворенні потенціалу України та в адміністративно-правовому регулюванні будівельної діяльності відіграє законодавство, що регулюю будівельну діяльність. І тому, розуміння

місця будівельного права в системі національного права допоможе визначитися з основними методами правового регулювання суспільних відносин в сфері будівельної діяльності, визначенням повноважень відповідних органів регулювання і т.п.

Стан дослідження. Теоретичною основою дослідження є праці відомих учених-правознавців, які досліджували окремі аспекти будівельної діяльності і яка є складовою будівельного права, зокрема: А. П. Анисимова, Є.А. Грекова, О.О. Квасніцької, Т.О. Коломоєць, С.А. Кузнецової, А.В.Матвійчука, Р. Мельника, І.М. Миронця, В.О. Ромасько, Ю.М. Сафонова, Н. Г. Юшкова, Р.С.Ярошевської та інших.

Особливої актуальності дослідження щодо розуміння поняття будівельне право набуває з ряду причин. По-перше, тому, що вивчення місця будівельного права в системі національного права, надає можливості українському законодавству виробити дієві норми та ефективні юридичні механізми в будівельній сфері; по-друге, в контексті створення дієвого механізму контролю за будівельною діяльністю.

В Україні дана тема безпосередньо практично не висвітлювалася.

Метою цієї статті є розгляд питань щодо місця будівельного права у системі національного права. Так, як без ґрунтовних, детальних наукових досліджень і рекомендацій у цьому питанні важко формувати якісно нову систему регулювання в сфері будівельної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Національні інтереси України потребують утвердження України як впливової європейської держави, повноправного члена ЄС. У зв'язку з цим є необхідним чітке та всебічне визначення основних напрямів інтеграційного процесу, пріоритетне місце серед яких відводиться адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

Адаптація законодавства України передбачає реформування її правової системи та поступове приведення у відповідність із європейськими стандартами будівельного законодавства. Певні кроки у цьому напрямі вже окреслені у: Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», затвердженої Указом Президента

України від 12 січня 2015 року № 5/2015[1]; Програмі діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженої Постановою Верховної Ради України від 11 грудня 2014 року № 26-VIII[2]; Плані заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» у 2015 році, затвердженому Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04 березня 2015 р. № 213-р [3]. В межах зазначених нормативно-правових актах визначені напрями удосконалення будівельної галузі в частині: запровадження дієвих механізмів фінансування будівництва житла; децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства; узгодження процедури приватизації об'єктів незавершеного будівництва; скорочення строку видачі дозвільних документів у сфері будівництва; удосконалення процедури приєднання об'єктів будівництва до мереж суб'єктів природних монополій; прийняття національним органом стандартизації національних стандартів, гармонізованих з європейськими тощо.

Поступове впровадження політичних, соціально-економічних та інституційних реформ, поряд з правовою, вплинуло на оновлення будівельної галузі у частині появи нових видів будівельних правовідносин і відповідних способів їх організації, що відзначилося на необхідності запровадження адекватного адміністративно-правового регулювання. У результаті чого з'являються численні законодавчі акти спрямовані на урегулювання оновлених суспільних відносин у будівельній галузі. Враховуючи тезу О.І. Миколенко, що «теорія адміністративного права повинна представляти все розмаїття думок щодо правових явищ, уточнюючи переваги та недоліки тої чи тої концепції чи окремої думки науковця, показувати їхні значення та місце в усьому розмаїтті думок, систематизувати і класифікувати їх, зв'язувати загальні напрацювання теорії з конкретними випадками на практиці тощо [4]. Розглянемо деякі точки зору.

На сьогодні існує низка дискусійних положень з приводу розуміння місця будівельного права в системі національного права.

З цього приводу існує низка концептуальних положень, які стосуються адміністративно-правового регулювання будівельної галузі з виокремленням:

- будівельного права як окремої галузі права в склад якої входять адміністративні правовідносини у галузі будівництва;
- будівельного права як складової іншої галузі права, де оглядово розглядається управлінська складова будівельної галузі;
- будівельного права як міжгалузевого правового інституту в рамках якого виокремлено відносно відособлені правові норми, які стосуються управлінської складової будівельної галузі, які можуть складати субінститут тощо.

Розглянемо більш детально зазначені точки зору, щоб структурувати та визначити межі адміністративно-правового регулювання будівельної галузі.

У межах низки наукових досліджень будівельне право розглядається як окрема галузь права з наявністю відповідних її складових. Прихильниками концептуальної теорії виокремлення будівельного права як окремої галузі права є А.П. Анісімов, Ромасько, Н.Г. Юшков, Н. Г. Р.С.Ярошевська та ін.

З метою деталізації зазначеної позиції А.П. Анісімовима та Н.Г. Юшкова виокремлюють ознаки самостійності будівельної галузі: 1) наявність певної сфери суспільного життя, якою виступає будівельна діяльність; 2) наявність будівельного законодавства та власного понятійного апарату; 3) дана сукупність норм повинна володіти рисами системності: загальна та особлива частина будівельного права, що вміщує в себе систему взаємопов'язаних і взаємообумовлених правових інститутів, серед яких виокремлено: управління містобудівною діяльністю; територіального планування; містобудівного зонування; планування території; архітектурно-будівельного проектування; інформаційного забезпечення містобудівної діяльності; відповідальності за порушення законодавства про містобудівну діяльність тощо; 4) повинна витримуватися єдність принципів будівельного права; 5) власний метод правового регулювання – змішаний (імперативний та диспозитивний); 6) виокремлення самостійного виду юридичної відповідальності за будівельні

правопорушення. У сукупності всі перераховані ознаки утворюють особливий правовий режим регулювання будівельних правовідносин. При цьому зазначені науковці спростовують приналежність будівельного права, до будь-якої галузі права в якості підгалузі чи правового інституту, визначають її самостійність [5, с. 2105 - 2113].

Дійсно, якщо проаналізувати перераховані А.П. Анісімовим та Н.Г. Юшковим, ознаки будівельного права, можна зазначити, що на сьогодні визначена відповідна структура суспільних відносин у будівельній галузі, які спрямовані на урегулювання містобудівної, архітектурної діяльності, здійсненні реконструкції застарілого житлового фонду тощо, а також урегулюванні дозвільних процедур, стандартизації та сертифікації, наданні адміністративних послуг, здійсненні нагляду та контролю у будівельній галузі, що у сукупності становить відповідний напрям адміністративно-правового регулювання досліджуваної галузі.

Ще однією концептуальною точкою зору з цього приводу є віднесення будівельного права до комплексної галузі права, в якій об'єднані норми і правові інститути цивільного, адміністративного, земельного та інших галузей права. Прихильниками зазначеної концептуальної теорії поняття «містобудівного права» в широкому сенсі формулюють на базі змісту і сенсу містобудівних законів і норм в яких регулюються різні види містобудівних відносин договірних та управлінських спрямування, де договірні відносини, регламентуються нормами цивільного, господарського права, а управлінські зосереджені в межах предмету адміністративного права.

Специфічною рисою суспільних відносин, врегульованих нормами містобудівного права, є їх виникнення, існування і розвиток головним чином з приводу особливого матеріального об'єкта – території, на якій надалі планується здійснювати будівництво різних об'єктів, пов'язаних з життям і діяльністю людини. Для містобудівних відносин характерно також і те, що вони пов'язані з діяльністю органів виконавчої влади всіх рівнів від центрального до місцевого та органів місцевого самоврядування[6]. Крім цього не можна не відзначити, що

визначаючи зміст будівельного права у більшості випадків акцентується увага на державному управлінні у будівельній галузі та системі суб'єктів.

А.В. Матвійчук відносить будівельне право до міжгалузевого інституту особливої частини адміністративного права[7]. Це пов'язано з міжгалузевим зв'язком зазначеного інституту права, де будівельні відносини регулюються нормами різних галузей права (адміністративного, цивільного, господарського, фінансового тощо). Віднесення будівельного права, до міжгалузевого інституту права пояснюється його міжгалузевою підсистемою, що у своїй сукупності відображає комплекс правових норм різних галузей права, які регулюють певні групи (види) взаємозалежних суспільних відносин [8]. Зазначені відносини у своїй сукупності об'єднуються у відносини, які складаються у процесі здійснення будівельної діяльності. Проте з урахуванням наукових точок зору з зазначеного питання дана позиція потребує спростування.

Висновки. Враховуючи все вище зазначене, можливо зробити висновки: а) про відсутність глибоких наукових досліджень щодо розуміння поняття «будівельне право»; б) що будівельна галузь - це підгалузь адміністративного права, що регулює суспільні відносини управлінського та публічно-сервісного спрямування, що формуються у процесі публічного управління у будівельній галузі та спрямована на створення повноцінного середовища життєдіяльності людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ :

1. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020 : Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
2. Програма діяльності Кабінету Міністрів України : Постанова Верховної Ради України від 11 грудня 2014 року № 26-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/26-19>

3. План заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку “Україна-2020” у 2015 році : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 04 березня 2015 р. № 213-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/213-2015-p>
4. Миколенко О.І. Теорія адміністративного права: минуле, сучасність і майбутнє. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.yourfuture.org.ua/ua/pb/2011/2/mykolenko.pdf> – Назва з титул. екрану.
5. Анисимов А. П., Юшкова Н. Г. Градостроительное право - новая отрасль в системе российского права / А. П. Анисимов, Н. Г. Юшкова. //Право и политика. – 2008. – № 9. – - С. 2105 – 2113
6. Понятие градостроительного права, его сущность и назначение Градостроительное право. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gradpravo.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=63:2009-06-05-02-48-14&catid=18:2009-05-22-08-25-55&Itemid=13 Назва з титул. екрану.
7. Матвійчук А.В. Контрольні провадження у галузі будівництва : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.07 / А.В. Матвійчук. – Х., 2010. – 215 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mydisser.com/ru/catalog/view/6/352/13448.html>
8. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підручник [пер. з рос.] / О.Ф.Скакун – Харків: Консум, 2001. – 656 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/687/>